

TỰA

Ngay từ buổi đầu bước chân vào làng thơ,
Xuân Diệu dường như đã chọn cho mình một tôn
chí: sống để yêu và phụng sự cho tình yêu!
Phụng sự bằng trái tim yêu nồng cháy, bằng
cuộc sống say mê và việc hăm hở làm thơ tình!
Xuân Diệu ví mình như một con chim hay hát.

Tôi réo rắt chẳng qua trời bắt vậy.

Trước kia Nguyễn Công trứ nói:

Trời ban ta, đất chở ta

Trời đất sinh ra, nguyên có ý,

Thì quả vậy. Trời đất sinh ra thi sĩ Xuân Diệu
trên xứ sở hữu tình này để ca hát về tình yêu –
cái đề tài mà từ ngàn xưa người Việt Nam chúng
ta đã say mê một cô nàng đội gạo:

Sư về sư ồm tương tư

Ồm lãn ồm lóc cho sư trọc đầu

Vì Xuân Diệu sống hết mình cho tình yêu
cộng với bài thơ thiên phú, lại gặp buổi “gió
mưa Mĩ”, những khát vọng yêu đương của trai
gái được tháo cũi sổ lồng, cho nên trong thơ tình
của Xuân Diệu có tiếng máu dồn mạnh trong

huyết quản, có dòng nhựa sống tràn trề mãnh liệt của cả một thế hệ đang viết nam đây.

Có những vần thơ được viết ra cách đây hơn nửa thế kỉ mà đến nay vẫn còn khiến chúng ta bàng hoàng vì sự mới mẻ và táo bạo của nó:

Với trăm ma, tôi hẹn những mùi nguyệt

Những Tây Thi, Lộng Ngọc, những Điêu Thuyền.

...

Hồn đông thế, tôi sợ gì cô độc?

Ma với nhau thì ôm ấp cùng nhau...

Cái “nhân bản yêu đương” trong thơ tình xuân Diệu thật là nồng cháy và bền bỉ cho đến tận lúc nhà thơ của chúng ta nhắm mắt xuôi tay!

Nửa thế kỉ thơ tình Xuân Diệu là một quá trình khám phá không ngừng vào cái thế giới kì diệu của tình yêu.

Thuở ban đầu thường chỉ là thứ tình yêu thực ít, mộng nhiều:

Chúng tôi lặng lẽ bước trong thơ

Lạc giữa niềm êm chẳng bến bờ...

Thế rồi, mộng như sương sớm, tan dần dưới ánh nắng ban ngày, và đến giữa trưa thì chỉ còn lại cuộc đời thực! Xuân Diệu, với trái tim yêu

như điên dại, tiếp tục khám phá với cái tình yêu thực ấy. Té ra chẳng cần phải là thứ tình yêu đầy bảo táp, đầy kịch tính hoặc đầy nước mắt, mà là thứ tình yêu chồng vợ rất mực “đời thường” nhưng son sắt, đạt tới sự hòa hợp vô cùng du dương. Xuân Diệu chứng minh cho chúng ta thấy rằng đó chính là một thế giới vô cùng đẹp đẽ, vô cùng thánh thiện, vô cùng mê li nếu chúng ta biết nhìn nhận và thưởng thức nó!

Trên thế giới hiếm có một nhà thơ nào mô tả tình cảm vợ chồng, mô tả người vợ yêu của mình một cách tinh tế và sâu sắc như Xuân Diệu. Có thể nói: cái gì tình yêu có thì thơ Xuân Diệu có, Từ những khát khao cuồng nhiệt đặc trưng của tình yêu trai gái:

Ôi mắt của người yêu, ôi vực thăm!

Ôi trời xa, vùng trán của người yêu!

Ta thấy gì đâu sâu sắc yêu kiều

Mà ta riết giữa đôi tay thất vọng

Những ghì xiết say xưa:

Hãy sát đôi đầu! Hãy kê đôi ngực!

Hãy trộn nhau đôi mái tóc ngắn dài

Những cánh tay! Hãy quấn riết đôi vai!

Hãy dân cả tình yêu lên sóng mắt!

Hãy khấn khít những cặp môi gắn chặt.

Những thương yêu triu mến:

Anh quạt cho đôi tay

Anh hằng ngày yêu mến,

Anh quạt đôi lòng mảy

Sáu năm nay quyến luyến.

Rồi những tôn thờ sùng bái:

Từ lúc yêu em ngay sau buổi gặp đầu tiên

Anh đã tạc hình ảnh của em trên nền thương nhớ

Ở đâu có nhớ thương, anh đã đặt tượng em vào đó.

Những lo âu mắt mắt:

Nếu ngày nào em hết ở cùng anh

Nếu đến khi anh không còn em nữa

Anh biết tạc đâu ra người như thế?

Và bất chợt, một cơn đau khủng khiếp:

Tại em cố chấp,

Tại anh đã mắt

Con đường đi tới trái tim em!

Anh đã giết em rồi, anh vẫn ngày đêm yêu mến

Em đã giết anh rồi, em vứt xác anh đâu?

Phát hiện đắt nhất của Xuân Diệu chính là sự khẳng định rằng: cây tình yêu giữa cuộc đời thực, sẽ mãi mãi xanh tươi, còn những thứ “tình” được nặng ra từ lí trí khô cứng hoặc từ mộng mị sẽ lụi tàn, xám xịt!

Và quả là như vậy. Xuân Diệu không còn nữa nhưng cây tình yêu trên mảnh đất này có hư hao đi chút nào như tình yêu muôn thuở? Trong khi nhà thơ, ở một cõi khác, có thể đang ôm ấp những hồn ma xinh đẹp nào đó, thì ở trên thế giới này, những chàng trai, những cô gái, những cặp tình nhân, những cặp vợ chồng đang sống, đang cảm xúc, và hưởng thụ tình yêu sống động và bất tuyệt!

KIỀU VĂN

*Hãy để cho tôi được giả từ
Vẫn chào cõi thực để vào hư
Trong hơi thở chót dâng trời đất
Vẫn cứ si tình đến ngất ngư...*

XUÂN DIỆU

NỤ CƯỜI XUÂN

Giữa vườn ánh ỏi tiếng chim vui
Thiếu nữ nhìn sương chói mặt trời.
Sao buổi đầu xuân êm ái thế!
Cánh hồng kết những nụ cười tươi

Ánh sáng ôm trùm những ngọn cao
Cây vàng rung nắng, lá xôn xao;
Gió thơm phơ phát bay vô ý
Đem đặng cành mai sát nhánh đào.

Tóc liễu buông xanh quá mỹ miều
Bên màu hoa mới thắm như kêu;
Nỗi gì âu yếm qua không khí,
Nhu thoảng đưa mùi hương mền yêu

Này lướt đầu tiên thiếu nữ nghe
Nhạc thềm lên tiếng hát say mê;
Mùa xuân chín ửng trên đôi má
Xui khiến lòng ai thấy nặng nề...

Thiếu nữ bâng khuâng đợi một người
Chưa từng hẹn đến, giữa xuân tươi
Cùng chàng trai trẻ xa xôi ấy
Thiếu nữ làm duyên đứng cười cười.

VÌ SAO

Bữa trước, riêng hai dưới nắng đào,
Nhìn tôi cô muốn hỏi “vì sao?”
Khi tôi đến kiếm trên môi đẹp
Một thoáng cười yêu thỏa khát khao

Vì sao giáp mặt buổi đầu tiên
Tôi đã ãi than giữa xứ phiên.
Không thể vô tình qua trước cửa,
Biết rằng gặp gỡ đã vô duyên

Ai đem phân chất một mùi hương
Hay bản cầm ca! Tôi chỉ thương
Chỉ lặng chuỗi theo dòng cảm xúc,
Nư thuyền ngư phủ lạc trong sương.

Làm sao cắt được nghĩa tình yêu!
Có nghĩa gì đâu, một buổi chiều
Nó chiếm hồn ta bằng nắng nhạt,
Bằng mây nhè nhẹ gió hiu hiu...

Cô hãy là nơi mây khóm dờ
Dầm chân trong nước, đứng say sưa
Để tôi là kẻ qua sa mạc
Tạm lánh hè gay: thể cũng vừa

Rồi một ngày mai tôi sẽ đi
Vì sao, ai nữ hỏi làm chi!
Tôi khờ khạo lắm, ngu ngơ quá,
Chỉ biết yêu thôi, chẳng hiểu gì.

NGUYÊN ĐÁN

Xuân của đất trời nay mới đến;
Trong tôi, xuân đến đã lâu rồi;
Từ lúc yêu nhau, hoa nở mãi
Trong vườn thơm ngát của hồn tôi.

TRĂNG

Trong vườn đêm ấy nhiều trăng quá;
Ánh sáng tuôn đầy các lối đi,
Tôi với người yêu qua nhẹ nhẹ...
Im lìm, không dám nói năng chi.

Bâng khuâng chân tiếc dậm lên vàng,
Tôi sợ đường trăng tiếng dậy vang,
Ngơ ngác hoa duyên còn núp lá.
Và làm sai lỡ nhịp trăng đang.

Dịu dàng đàn những ánh tơ xanh,
Cho gió du dương điệu múa cành;
Cho gió đượm buồn, thổi náo động
Linh hồn yếu điệu của đêm thanh.

Chúng tôi lặng lẽ bước trong thơ,
Lạc giữa niềm êm chẳng bến bờ.
Trăng sáng, trăng xa, trăng rộng quá!
Hai người, nhưng chẳng bớt bơ vơ.

YÊU

Yêu là chết ở trong lòng một ít
Vì mấy khi yêu mà chắc được yêu.
Cho rất nhiều song nhận chẳng bao nhiêu;
Người ta phụ, hoặc thờ ơ, chẳng biết...

Phút gần gũi cũng như giờ chia biệt.
Tưởng trắng tàn, hoa tạ với hồn tiêu,
Vì mấy khi yêu mà chắc được yêu!
Yêu, là chết ở trong lòng một ít.

Họ lạc lối giữa u sầu mù mịt,
Những người ai theo dõi dấu chân yêu;
Và cảnh đời là sa mạc cô liêu.
Và tình ái là sợi dây vắn vít.
Yêu, là chết ở trong lòng một ít.

XA CÁCH

Có một bận, em ngồi xa anh quá,
Anh bảo em ngồi xích lại gần hơn.
Em xích gần thêm một chút; anh hờn.
Em ngoan ngoãn xích gần thêm chút nữa

Anh sắp giận, em mỉm cười, vội vã
Đến kê anh, và mon trón: “Em đây!”
Anh vui liền; nhưng bỗng lại buồn ngay
Vì anh nghĩ: thế vẫn còn xa lắm.

Đôi mắt của người yêu, ôi vực thăm!
Ôi trời xa, vùng trán của của người yêu!
Ta thấy gì đâu sau sắc yêu kiều
Mà ta riết giữa đôi tay tuyệt vọng.

Dầu tin tưởng: Chung một đời, một mộng.
Em là em; anh vẫn cứ là anh.
Có thể nào qua Vạn lý trường thành
Của hai vũ trụ chứa đầy bí mật.

Thương nhớ cũ trôi theo ngày tháng mất,
Quá khứ anh; anh không nhắc cùng em.
Linh hồn ta còn u ả hơn đêm,
Ta chưa thấu, nữa là ai thấu rõ.

Kiểm mãi, nghi hoài, hay ghen bóng gió,
Anh muốn vào dò xét giấc em mơ
Nhưng anh giấu em những mộng không ngờ,
Cũng như em giấu những điều quá thực...

Hãy sát đôi đầu! Hãy kê đôi ngực!
Hãy trộn nhau đôi mái tóc ngắn dài!
Những cánh tay! Hãy quấn riết đôi vai!
Hãy dâng cả tình yêu lên sóng mắt!

Hãy khăng khít những cặp môi gắn chặt
Cho anh nghe đôi hàm ngọc của răng;
Trong say sưa, anh sẽ bảo em rằng:
“Gần thêm nữa! Thế vẫn còn xa lắm!”

PHẢI NÓI

“Yêu tha thiết, thế vẫn còn chưa đủ?

“Anh tham lam, anh đòi hỏi quá nhiều.

“Anh biết rồi, em đã nói em yêu;

“Sao vẫn muốn nhắc mọi lời đã cũ?”

Yêu tha thiết, thế vẫn còn chưa đủ,

Nếu em yêu mà chỉ để trong lòng;

Không tỏ hay, yêu mến cũng là không.

Và sắc đẹp chỉ làm bằng cẩm thạch.

Anh thèm muốn vô biên và tuyệt đích,

Em biết không? Anh tìm kiếm em hoài.

Sự thật ngày nay không thật đến ngày mai...

Thì ân ái có bao giờ lại cũ?

Yêu tha thiết, thế vẫn còn chưa đủ,

Phải nói yêu, trăm bận đến nghìn lần;

Phải mặn nồng cho mãi mãi đêm xuân,

Dem chim bướm thả trong vườn tình ái.

Em phải nói, phải nói, và phải nói
Bằng lời riêng nơi cuối mắt, đầu mày,
Bằng nét vui, bằng vẽ thẹn, chiều say,
Bằng đầu ngả, bằng miệng cười, tay riết,

Bằng im lặng, bằng chi anh có biết!
Cốt nhất là em chớ lạnh như đồng,
Chớ tản nhiên bên một kẻ cháy lòng,
Chớ yên ổn như mặt hồ nước ngủ.
Yêu tha thiết, thế vẫn còn chưa đủ.